

TØNSBERG
KOMMUNE

FORVALTNINGSPLAN FOR BEVER, 2027 – 2032

Område oppdemt av bever. Fotograf: Rune Nordeide.

Innhold

FORVALTNINGSPLAN FOR BEVER, 2027 – 2032.....	0
1. Bakgrunn.....	2
2. Først nesten utryddet – nå tallrik og livskraftig.....	2
3. Beverens biologi	2
4. Beveren i natur- og kulturlandskapet	3
5. Utbredelse i Tønsberg kommune	4
6. Hvor mange bevere har vi?	4
7. Bestandsmål og bestandsregulering.....	5
7.1 Beskatning hittil.....	5
7.2 Bestandsmål og forvaltningsprinsipper	6
8. Tiltak i planperioden.....	7
8.1 Vurdere jakttrykket.....	7
8.2 Forvaltning av biotoper.....	7
8.3 Skadeforebygging	7
9. Forvaltningserfaringer i siste planperiode	7
Kilder:.....	8

1. Bakgrunn

«Forskrift om forvaltning av bever» ble sist endret 26.6.2026, og setter følgende krav til kommunene:

- Det skal vedtas mål for utviklingen av beverbestandene.
- Beveren skal ha store nok bestander i hele sitt naturlige utbredelsesområde til at den kan overleve på lang sikt.

Kommunene Tønsberg og Re lagde en felles forvaltningsplan i 2018. Dette er en revidert forvaltningsplan som skal gjelde for perioden 2027 – 2032.

2. Først nesten utryddet – nå tallrik og livskraftig

På 1880-tallet var det bare 60 – 120 dyr igjen i Norge etter lang tid med svært hard jakt og fangst. Drivkrafta var pelsen, bevergjelet (et spesielt stoff som bare bevere produserer) og kjøttet som kunne gi sterkt tiltrengt inntekt i ei vanskelig tid. Pelsen var spesielt ettertraktet til produksjon av hatter. Dette var lenge før moderne viltforvaltning med forskningsbasert regulering.

Men allerede i 1845 ble jakt på bever forbudt. Bestanden tok seg til å begynne med langsomt opp, men siden slutten av 1900-tallet har den vært i sterk vekst. Beveren er nå et tallrikt dyr i mesteparten av landet. Allerede da den første nasjonale rødlista for arter ble utgitt i 2006, var beveren så tallrik og i så kraftig vekst, at den var langt unna å få rødlistestatus. Etter den tid har bestanden vokst enda mer, og dagens nasjonale bestand på minst 80 000 dyr anslås å være 60% større enn bare ett tiår tidligere. Den raske bestandsøkningen er et tydelig tegn på at beskatningen (jakt og fangst) ligger langt under tilveksten, noe som også slås fast i boka «Bever» (Rosell og Pedersen 1999, s. 58): *«Denne raske bestandsøkningen kan tas som et tegn på at beskatningen ligger godt under tilveksten. Denne underbeskatningen synes å skje både i de tradisjonelle beverområdene på Sørlandet og i områder med nyetablerte bestander.»*

3. Beverens biologi

I likhet med mange andre dyr, vandrer beveren. Ofte forsvinner beveren fra et område etter noen år fordi den har tømt matfatet. Den vil vende tilbake når busker, trær og vannplanter som står på beverens meny har etablert seg på nytt.

Om man vurderer beverbestanden i små områder, vil det på grunn av vandringene se ut som om bestanden varierer mye, men om man legger et stort område til grunn for vurderingene, vil bestanden se mer stabil ut.

Beveren er sosial og lever helst i familiegrupper. Gjennomsnittlig familiestørrelse er fire individer, men variasjonen er stor, fra enslige til ti dyr. Familien består om våren vanligvis av foreldrene pluss ett- og toåringer. Toåringene vandrer vanligvis ut om sommeren.

Til vinterforråd foretrekker beveren osp, selje, vierarter, rogn, hassel og bjørk. Om sommeren er det mer lettfordøyelige planter som står på menyen: Takrør, elvesnelle, sjøsivaks, duskmyrull, brasmegras, bukkeblad og nøkkerose (vannlilje).

I større bekker og elver med en god minstevannføring, graver beveren ofte ut jordhuler til bolig. I mindre elver og bekker bygger den demninger for å øke vannstanden slik at hyttene får inngang under vann.

4. Beveren i natur- og kulturlandskapet

Positive sider:

- Demningene øker vannvolumet i vassdragene og senker dermed strømhastigheten. Erosjonen senkes, og vannrensinga øker på grunn av både demningene og trærne som blir felt ut i bekkene.
- Demningene lager våtmark som en lang rekke pattedyr, fugler, fisk, insekter og planter drar nytte av.
- Gjenveksten av lauv (stubbeskudd) etter at beveren har felt trær, gir godt beite for hjortevilt. Beveren øker også lystilgangen til bartrær ved å felle lauv, noe som er gunstig for skogbruket.

Negative sider:

- Dersom beverhulene går inn under jorder, kan landbruksmaskiner synke ned i hulene og i verste fall velte.
- Demninger kan stanse dreneringa av jorder dersom utløpet av dreneringsrørene kommer under vann og produktiv skog kan bli satt under vann.
- Beveren kan felle produksjonsskog av lauv, men omfanget har hittil vært lite i vårt område. I hovedsak feller beveren trær av liten økonomisk nytteverdi fordi det sjelden er kvalitetsproduksjon av lauvtrevirke langs vassdragene.

5. Utbredelse i Tønsberg kommune

Beveren forekommer tallrikt i alle vassdragene i kommunen.

Beveren finner mat og leveområder langs kysten, i bekker og elver i kulturlandskapet og i de høyereliggende skogområdene nordvest i kommunen. Selv om beveren først og fremst er et skogsdyr, tar den også mange andre områder i bruk. Der det er vassdrag, fins det bever, og langs vassdragene er beveren å finne i skog, kulturlandskap og byområder.

6. Hvor mange bevere har vi?

Langs et vassdrag med fast tilhold av bever, regnes det én beverkoloni per 2 – 5 kilometer. Det er vanlig å anslå antall dyr i en bestand ved å gange antall bebodde kolonier med fire.

Lengden av de større bekkene og elvene i Tønsberg kommune er til sammen 415 km. I tillegg kommer mange mindre bekker med årssikker vannføring som ikke er registrert.

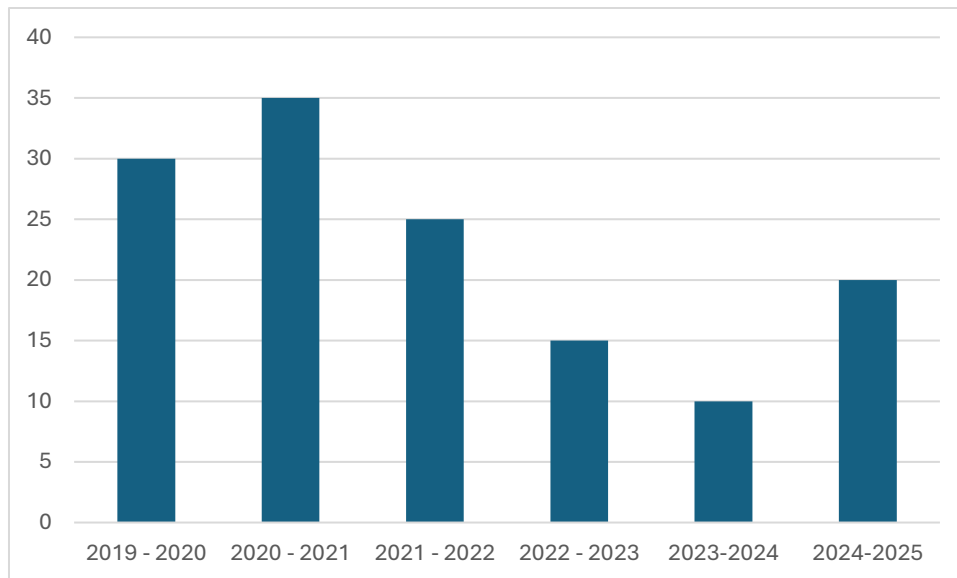
Det varierer hvor mye beite for bever det er langs vassdragene. I kulturlandskapet er det noen steder verken busker eller trær langs vannet og andre steder står det et bredt belte med lauvskog langs breddene. Gråor, svartor, gran og furu er ikke god bevermat, så de blir gjerne stående igjen når beveren har felt annet.

Hvis vi antar at tre firedeler av vannlengden av elvene og bekkene inneholder nyttbart beite for bever, kan vi anta at vi har minst 62 beverkolonier med til sammen 248 dyr. $((415 \text{ km} \times \frac{3}{4}) / 5 \text{ km} = 62 \text{ kolonier})$. $62 \times 4 \text{ dyr per koloni} = 248 \text{ dyr}$. Antallet kan være betydelig større siden vi her har regnet forsiktig, det vil si tatt utgangspunkt i at det er en beverkoloni for hver 5. kilometer i stedet for tettere forekomst. I tillegg har vi sett bort fra de mindre bekkene som til sammen har svært stor lengde.

7. Bestandsmål og bestandsregulering

7.1 Beskatning hittil

Jegerne er pålagt å rapportere jakt og fangst av småvilt til Statistisk sentralbyrå.

Antall bevere felt i Tønsberg kommune i jaktsesongene 2019 – 2020 til 2024 – 2025. Gjennomsnittlig antall felte bever var 22,5 bevere.

På Landbruksdirektoratets nettsider finnes følgende pekepinn på hva som er bærekraftig jaktuttak: *«Et jaktuttak på 10-20 prosent av vårbestanden er ansett som bærekraftig. Hvis bestanden er i sterk vekst, eller hvis området har en god habitatkvalitet, tåles trolig et høyere uttak. Størrelsen på en gjennomsnittlig koloni er på fire individer. Et uttak på 25 prosent av bestanden, tilsvarer ett dyr pr koloni. Det ansees som noe for høyt for å opprettholde bestanden, og vil gi en bestandsreduksjon.»*

Et jaktuttak på 10 – 20% av 62 kolonier og 248 dyr, tilsvarer 24 – 49 dyr per år. Tar vi i tillegg i betraktning at vi har regnet ut antall dyr på en svært forsiktig måte, er det god grunn til å anse at jaktuttaket er godt innafor anbefalte grenser.

I tråd med gjeldende forskrift får grunneierne selv avgjøre hvor mange bever de vil tillate felt hvert år. Forutsetningen er at bestandsmålene og forvaltningsprinsippene følges. Jaktstatistikken sammenholdt med observasjoner av bever tyder på at denne friheten langt fra har ført til overbeskatning av beverbestandene.

7.2 Bestandsmål og forvaltningsprinsipper

Bestandsmål	Dagens samlede bestand i planområdet opprettholdes.
Fri beverkvote	Grunneierne bestemmer selv, ut fra forvaltningsmålet i forskriften og denne forvaltningsplanen, hvor mange bever som kan felles årlig.
Differensiert forvaltning	- Der den økologiske nytten er stor og de økonomiske ulempene beskjedne, skal beverbestandene være store. - Der de økologiske fordelene er beskjedne og de økonomiske ulempene store, tillates det at opptil 25% av vårbestanden tas ut inntil bestanden er redusert til et lavt, men levedyktig nivå.
Minste vannlengde per felte bever	5 000 meter.

Prinsipper for differensiert forvaltning. Høyt jakttrykk = 20 - 25 % av vårbestanden. Middels jakttrykk = 10 – 20 % av vårbestanden. Lavt jakttrykk = mindre enn 10 % av vårbestanden.

Økologisk nytte og økonomiske ulemper	Bestands- mål	Jakttrykk
Områder hvor beveren gjør betydelig skade på jordbruk, skogbruk, infrastruktur og sjørretens vandrings- og gytemuligheter. Eksempler: - Demninger i jordbrukslandskapet som fører til dårlig drenering eller at jorder blir stående under vann. - Demninger i skog som fører til at kvalitetsskog blir skadet gjennom for høy grunnvannsstand. - Fundament for veier og ledninger ødelegges som følge av økt grunnvannsstand.	Liten	Høyt
Områder med skader av mindre økonomisk betydning. Eksempler: - Skader på mindre skogarealer som kun kan nyttes til ved eller som har for dårlig kvalitet til å gi høy skurandel. - Neddemming av små deler av overflatedyrka jord eller beitemark.	Middels	Middels
Områder med klare fordeler av bever og små ulemper. Eksempler: - Biotoper som har fått økt biologisk mangfold på grunn av beverens aktivitet. - Elve- og bekkestrekninger hvor erosjonen er redusert på grunn av beverens aktivitet.	Høyt	Lavt

8. Tiltak i planperioden

8.1 Vurdere jakttrykket

I løpet av planperioden skal kommunen følge med på jaktstatistikken og vurdere regulering dersom det viser seg at antall felte dyr overstiger et bærekraftig nivå.

8.2 Forvaltning av biotoper

Elve- og bekkebredder bør ikke være frie for busker og trær. Grunneiere oppfordres til å la særlig osp, selje og vierarter stå langs breddene. Det gir større mulighet til å opprettholde levedyktige bestander.

Siden første utgave av forvaltningsplanen, har kommunen fått tydeligere og mer detaljerte bestemmelser i kommuneplanens arealdel om forvaltning av kantene til vassdrag. Samtidig har landbruksforvaltninga fått større fokus på kantsoner, både i jordbrukslandskapet og i skogen. Forvaltninga legger til rette for breiere kantsoner med større mangfold av arter, med andre ord bedre tilgang på mat og levesteder for blant annet bever.

8.3 Skadeforebygging

Skader skal i hovedsak forebygges gjennom jaktuttak i jakttida. Der det er betydelige skader, kan det være aktuelt å redusere bestanden gjennom et jakttrykk på 25 % av vårbestanden.

Dersom demninger fører til betydelige skader, kan grunneieren søke om tillatelse til riving. Vedtak i slike saker gis i medhold av naturmangfoldlovens § 18. Søknader skal behandles raskt, men grunneierne anbefales å søke så snart som mulig når skaden er oppdaget. Kommunens vedtak i slike saker kan påklages til Statsforvalteren, og Statsforvalteren har en frist på tre måneder på å behandle klagen.

9. Forvaltningserfaringer i siste planperiode

Siden den første forvaltningsplanen ble vedtatt (2018) har kommunen gitt tre tillatelser til å rive beverdemninger. Tillatelsene er begrunnet med

- Store skader på drivverdig skog (neddemming av skog ved Lensberg - Hesby, sak 20/12817
- Fare for overløp av kloakk i pumpestasjon, Søbyholmen, sak 24/12143
- Hindret jordbruksdrenering, Kjærsløken i Vivestad, sak 25/7825.

Ingen søknader er formelt avslått, men i enkelte tilfeller har dialog med grunneier ført til at søknad ikke har blitt sendt inn.

Under byggingen av nytt dobbeltspor fra Nykirke til Barkåker, engasjerte kommunen seg for å stanse bygging av anleggsvei i et sumpområde ved Hengsrudtjernet. Veien ble påbegynt, men siden fjernet. Hengsrudtjernet er bosted for en beverkoloni.

Kilder:

[Artsdatabanken, Norsk rødliste 2021](#)

[Bever, Rosell og Pedersen 1999, Landbruksforlaget: Bever](#)

[Forskrift om forvaltning av bever, Tønsberg kommune, Vestfold](#)

[Forskrift om forvaltning av bever](#)

[Halley, D.J. & Bevanger, K. 2005. Bever – forvaltning av en jakt-, friluft- og miljøressurs. En håndbok om moderne metoder for praktisk forvaltning av beverbestander – NINA Rapport 21. 61 s.](#)

[Landbruksdirektoratet: Forvaltning av bever - Landbruksdirektoratet](#)

[Naturmangfoldloven: Lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\) - Kapittel II. Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk - Lovdata](#)

Statistisk sentralbyrå, [tabell 07514](#) og [14380](#)

[Vann-nett.no](#)